

№ 49.

Warszawa, dn. 3 grudnia 1932 r.

Ogóln. zbioru № 556.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Traugutta 4, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY” bezpłatnie.

TREŚĆ NUMERU: *Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Posiedzenie Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Clenie rowerów. — Walne Zgromadzenie Oddziału Łódzko-Kaliskiego P. Z. P. M. — Przegląd konjunktury w Polsce w III kwartale 1932 r. — Koncern Vickersa. — Wiadomości z zagranicy. — Kronika. — Ceny. — Patenty.*

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W poniedziałek dn. 19 grudnia 1932 r., o godz. 20-tej, w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta 4, odbędzie się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie członków Związku z następującym porządkiem obrad:

1. Otwarcie Zgromadzenia przez prezesa Rady oraz wybór przewodniczącego i sekretarza.
2. Zatwierdzenie protokołu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dn. 7 czerwca r. b.
3. Krótkie sprawozdanie z działalności w r. 1932.
4. Plan działania na 1933 r.
5. Projekt budżetu na 1933 r.
6. Zmiany w statucie Związku.
7. Uzupełniające wybory Członka Komisji Rewizyjnej.
8. Sprawy bieżące.
9. Wnioski członków, zgłoszone w myśl statutu.

Powyższe Zgromadzenie Walne na podstawie art. 34 Statutu Związku zwołane jest w jednym terminie i będzie prawomocne bez względu na liczbę członków obecnych.

POSIEDZENIE RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W poniedziałek dn. 19 grudnia 1932 r., o godz. 17-tej m. 30, w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta № 4, odbędzie się posiedzenie Rady Związku z następującym porządkiem obrad:

1. Zatwierdzenie protokołu posiedzenia z dn. 21 listopada 1932 r.

2. Sprawozdanie dyrekcji z działalności za miesiąc listopad r. b.

3. Stan finansowy na dzień 1 grudnia r. b.

4. Sprawy wnoszone na Nadzwyczajne Zgromadzenie Walne członków Związku w dn. 19 grudnia r. b.

5. Sprawozdanie członków Rady o stanie przemysłu metalowego w oddziałach i grupach zawodowych Związku.

6. Przedstawienie listy członków zalegających w opłacie składek i wniosek Zarządu o zawieszeniu od 1. I. 1933 r. członków zalegających ze składkami.

7. Zmiany w statucie Związku.

8. Sprawy bieżące.

9. Wnioski członków.

Członkowie Rady, którzy nie będą mogli przybyć na powyższe posiedzenie, proszeni są usilnie o zakomunikowanie pisemne informacji odnośnie p. 5, które są podstawą oświadczeń składanych rządowi i wiadomości ogłaszanych w prasie o stanie przemysłu metalowego.

CLENIE ROWERÓW.

„Monitor Polski” podaje w № 272 z dn. 26 listopada 1932 r. treść okólnika Ministerstwa Skarbu T 52—Z. D. IV. 28217/2/32 z dn. 16 listopada 1932 r. treści następującej.

Doszło do wiadomości Ministerstwa Skarbu, że niektóre Urzędy Celne nieprawidłowo cłają kołowce, zaopatrzone w silnik spalinowy, mianowicie traktują takie kołowce, jako motocykle.

Poleca się Dyrekcji pouczyć podległe Urzędy Celne, aby kołowce zaopatrzone w silnik spalinowy traktować jako dwa towary:

- 1) kołowce, według poz. 173 p. 3 lit. odpow. taryfy celnej,
- 2) silniki spalinowe, według poz. 167 p. 10 lit. odpow. taryfy celnej, określając wagę ich bez wagi kołowców.

WALNE ZGROMADZENIE ODDZIAŁU ŁÓDZKO-KALISKIEGO P. Z. P. M.

W d. 25 listopada r. b. odbyło się w Łodzi pod przewodnictwem prezesa oddziału p. H. Wildego Walne Zgromadzenie Członków Oddziału. Po złożeniu przez biuro oddziału sprawozdania, z którego wynika, że oddział liczy 29 członków — fabryk zrzeszonych, zatrudniających obecnie 1068 robotników, t. j. 30% liczby zatrudnionych w r. 1929, i zatwierdzeniu sprawozdania rachunkowego, dokonano wyborów prezydium na kadencję 1932/3 r. przyczem wybrano jednomyślnie na prezesa oddziału p. H. Wildego (fabryka „Müller i Seydel“) i na wiceprezesów pp.: J. Milkera (fabryka „J. John“) i E. Weigta (Odlewnia „St. Weigt i S-ka“). Przyjęto następnie do wiadomości założenie przez firmy „J. John“ i „St. Weigt“ wspólnego biura sprzedaży kotłów żeliwnych do ogrzewań centralnych, poczem obecni przedstawiciele fabryk złożyli sprawozdanie o stanie reprezentowanych przez siebie przedsiębiorstw, w związku z czem wywiązała się ożywiona dyskusja. Na ogół stwierdzono, że obroty w roku bieżącym wynoszą zaledwie 30% obrotów r. 1929

PRZEGLĄD KONJUNKTURY W POLSCE W III KWARTALE 1932 r.

Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen podaje w № 3 swego organu „Konjunktura Gospodarcza“ „Przeгляд konjunktury w Polsce za III kwartał 1932 r.“ z którego przytaczamy następujące wyjątki.

W konjunkturze światowej poczynając od lata bieżącego ujawniły działanie momenty świadczące o zasadniczym zwrocie w przebiegu kryzysu. Istniejąca dotychczas wielka płynność na rynku pieniężnym powoli przenosiła się na rynek kapitałów, stwarzając nowe warunki dla poprawy konjunktury. Zniżkowa tendencja cen uległa załamaniu, rozpoczął się dość znaczny ruch zwykłowy zasadniczych surowców rynku świa-

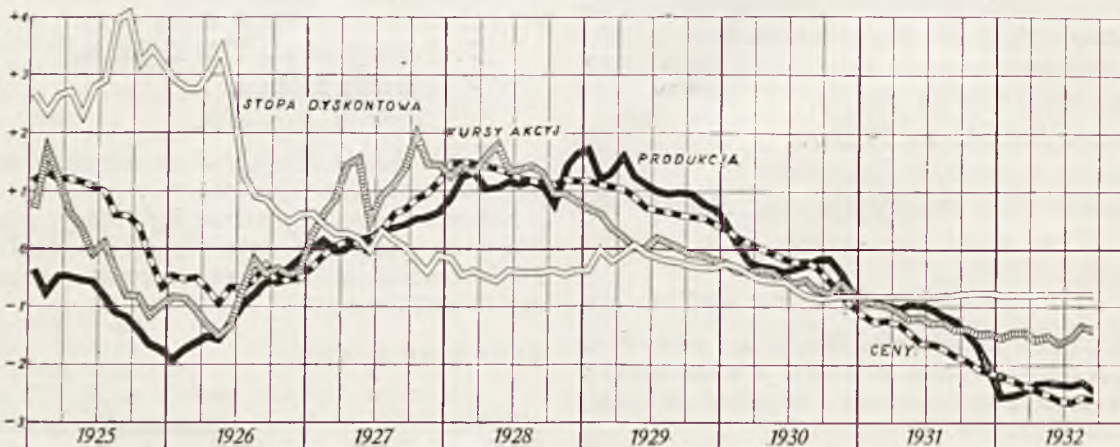
i że obecny stan zamówień jest bardzo niski, skutkiem czego fabryki posiadają zamówienia bieżące zaledwie na najbliższe 2 do 3 tygodni. Wyplacalność odbiorców pozostawia dużo do życzenia i fabryki posiadają z tytułu kredytów otwartych, i weksli protestowanych poważne należności, zrealizowanie których nie będzie możliwe w krótkim czasie. Oprócz strat w odsetkach od należności zamrożonych, fabryki metalowe poniosły poważne straty skutkiem nadzorów sądowych i upadłości szeregu swych odbiorców. Ceny sprzedażne z powodu ostrej konkurencji są bardzo niskie, często poniżej kosztów własnych. Skutkiem tego, jak również nadmiernego obciążenia świadczeniami socjalnymi, prawie wszystkie przedsiębiorstwa nie wykazywały w ciągu ostatnich dwóch lat żadnego zysku, a znaczna ich część poniosła poważne straty.

Na zakończenie posiedzenia uczestniczący w nim p. S. J. Okolski, wiceprezes Rady i Zarządu P. Z. P. M., omówił bieżące sprawy Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, organizację i prace Centralnego Związku Przemysłu Polskiego oraz najaktualniejsze zagadnienia gospodarcze ogólne.

towego. Sierpień i początek września były okresem haussy na rynku towarowym i giełdzie papierów wartościowych. Wprawdzie ruch zwykłowy uległ załamaniu, jednak samo jego powstanie było dowodem zasadniczej zmiany sytuacji rynkowej. Załamanie się ruchu zwykłowego nie oznacza końca działania czynników dodatnich, tembardziej, że poziom cen i poziom akcyj, mimo niżki są wyższe niż przed okresem haussy, zaś kursy papierów o stałym oprocentowaniu wzrastają nadal. Ponadto zwykła cen spowodowała zakupy spekulacyjne, uzupełnianie zapasów i, w związku z tem, wzrost produkcji, po długim okresie stałego jej spadku. Momentem hamującym jest fakt, iż w międzypaństwowych obrotach towarowych nastąpiły dal-

ZASADNICZE WSKAŹNIKI KONJUNKTURY

W jednostkach odchylenia średniego od przeciętnej z lat 1926 — 1931

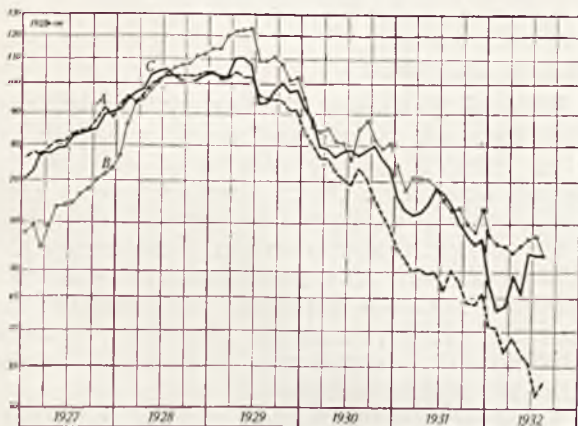
Produkcja — ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej. Ceny — wskaźnik cen hurtowych surowców i półfabrykatów przemysłowych, zależnych od rynku wewnętrznego i nieskartelizowanych. Stopa dyskontowa — stopa w bankach prywatnych. Kursy akcyj — wskaźnik kursów 7 akcji przemysłowych.

sze powikłania, zaś rozmiary obrotów uległy skurczeniu. Zmniejszenie się handlu międzynarodowego zostało w szczególności pogłębione przez akcję kontyngentowania importu, wszczętą w szerokim zakresie przez Niemcy. W tym wypadku, gdyby oczekiwana międzynarodowa konferencja gospodarcza w Londynie nie doprowadziła do unormowania stosunków w między-

narodowym obrocie towarów i kapitałów, należy oczekiwać dalszych powikłań w tej dziedzinie, co musi działać deprymująco na ogólną konjunkturę gospodarczą. Nadchodząca zima oraz związany z nią sezonowy zastój, przez wzrost bezrobocia oraz sezonowe ograniczenia produkcji, wzmocni raczej działanie czynników depresyjnych. Czy z wiosną nadchodzącego roku

pozytywne objawy poprawy konjunktury, które zaczęły występować od lata r. b., zostaną wzmocnione, w dużej mierze zależy od sytuacji politycznej oraz od wyników tej akcji międzynarodowej, która ma na celu normalizację stosunków międzypaństwowych w zakresie kredytu, długów i obrotów handlowych.

ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE METALOWYM
Skala logarytmiczna

- A — przemysł maszynowy.
B — przemysł elektrotechniczny.
C — pozostałe gałęzie przemysłu metalowego.

Wskaźniki poprawione przez usunięcie wpływu wahań sezonowych.

W Polsce zauważyć można było pewne upłynnienie rynku pieniężnego oraz objawy świadczące o kończeniu się kryzysu kredytu, czego dowodzi ustanie odpływu wkładów, polepszenie się płynności banków oraz wzrost rezerw kruszcowo-dewizowych Banku Polskiego. Spadek protestów wekslowych jest dowodem wzrostu płynności gospodarstwa społecznego, czyli poprawy wypłacalności. Natomiast na rynku kapitałów płynność w dalszym ciągu jest mała, a poprawa tylko bardzo nieznaczna. Rentowność pożyczek i listów zastawnych wprawdzie uległa pewnemu obniżeniu, ale jest ona jeszcze wyższa niż była nawet na początku roku bieżącego. Jeżeli więc procesy tezuryzacji nie postępują naprzód, to jednak dyspozycje kapitałowe w dalszym ciągu nie są skłonne kierować się na rynek kredytu długoterminowego. Dokonane obniżenie oficjalnej stopy dyskontowej dopiero wówczas wywoła poprawę obrotów towarowych, jeżeli odpowiednie ułatwienia kredytowe nastąpią również i na rynku prywatnym, zaś obniżenie stopy kredytowej może zacząć działać jako podnieta dla ruchu inwestycyjnego dopiero, jeżeli przeniesie się z rynku pieniężnego również na rynek kapitałów, czyli rynek kredytu długoterminowego.

Rozmiary inwestycji pozostają w dalszym ciągu niskie, mniejsze, niż były w poprzednich dwóch latach kryzysu. Jest to dowodem, iż nie odbywają się nawet konieczne normalne renowacje zużytych urządzeń wytwórczych. Niski poziom ruchu inwestycyjnego wytwarza oczywiście możliwość dla jego rozszerzenia, już chociażby w związku z inwestycjami renowacyjnymi.

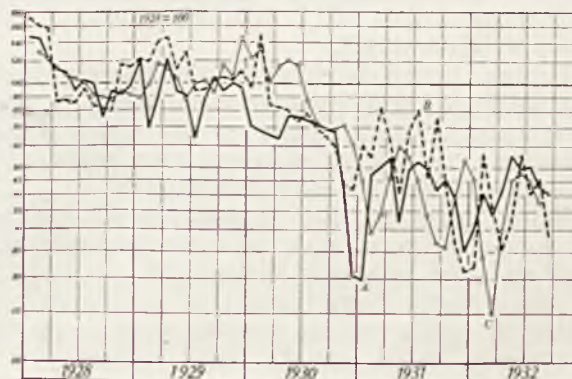
W sferze konsumpcji dotychczas działały stale tendencje zniżkowe — do wiosny r. b. w związku ze wzrostem bezrobocia, ostatnio z powodu wyczerpywania się oszczędności konsumentów. Obecnie nastąpiło ustabilizowanie zatrudnienia, zaś wyczerpanie

oszczędności jest prawdopodobnie bliskie końca, t. zn. można oczekiwać pewnego rodzaju stabilizacji konsumpcji.

Procesy przystosowawcze, które odbyły się w silnych rozmiarach w produkcji i zapasach, nie dokonały się dotąd w zakresie podstawowych elementów kosztów produkcji. Ceny podstawowych skartelizowanych surowców przemysłowych pozostają w dalszym ciągu na poziomie z fazy ożywienia. Natomiast ceny towarów na rynku wolnym, w szczególności skutkiem załamania zwykłego ruchu cen artykułów rolnych, obniżyły się silnie. Zmniejszyło to rentowność odpowiednich gałęzi produkcji i zaostrzyło istniejący brak równowagi gospodarczej.

Objawem ujemnym jest dalszy radykalny wzrost autarkizacji gospodarstwa społecznego. Rosnąca autarkizacja, gdyby miała trwać dalej, stanowić będzie poważną przeszkodę dla procesów poprawy gospodarczej w Polsce. Każda poprawa musi wywołać wzrost importu. Rosnący import może być zapłacony albo nadmiarem eksportu, albo kredytami zagranicznymi. Każda więc poprawa zależna jest od konjunktury zagranicznej: albo konjunktura zagraniczna pozwoli na wzrost eksportu, co umożliwi również zwiększenie importu, albo kraj otrzyma kredyty z zagranicy (towarowe albo gotówkowe), umożliwiające sfinansowanie zwiększonego importu. Jeżeli tego nie będzie, wówczas, w związku ze wzrostem importu, nastąpi odpływ walut, który zmusi do stosowania polityki deflacyjnej. Ponieważ poprawa odbyć się może jedynie przez ekspansję kredytu, przeto ponowne zastosowanie polityki deflacyjnej stłumi objawy poprawy. Autonomiczna, wyspowa poprawa konjunktury bez jednoczesnej poprawy konjunktury światowej, możliwa jest tylko w takich rozmiarach, które nie wywołają większego ruchu inwestycyjnego, a więc nie spowodują konieczności wzmożonego importu. Byłaby to jednak poprawa o małych rozmiarach.

ZBYT METALOWYCH MATERJAŁÓW BUDOWLANYCH
Skala logarytmiczna

- A — odlewy kuchenne.
B — sanitarja, rury i kształtki.
C — blacha ocynkowana (trzymiesięczna średnia ruchoma).

Wskaźniki poprawione przez usunięcie wpływu wahań sezonowych.

Skonstatowane już w poprzednim kwartale ustabilizowanie się produkcji przemysłowej trwało przez cały trzeci kwartał; wskaźnik produkcji utrzymywał się na stałym poziomie, niewiele odbiegającym od drugiego kwartału: przeciętnie obniżył się z 54,5 do 54,0 t. j. o 1%.

W przemyśle metalowym przetwórczym dysproporcje, jakie zaznaczyły się już w II kwartale w sytuacji poszczególnych gałęzi, nie uległy w kwartale III złagodzeniu. Ograniczenie wytwórczości objęto w pierwszym rzędzie przemysł maszynowy. Wskaźnik produkcji, wynoszący w czerwcu 35,6, w lipcu obniżył się silnie i mimo lekkiego wzrostu w następnych miesiącach doszedł we wrześniu zaledwie do 34,2.

Jednocześnie wskaźnik produkcji przemysłu metalowego w ścisłym znaczeniu, pracującego głównie dla ruchu budowlanego oraz wytwarzającego przedmioty trwałej konsumpcji domowej, wynosił 52,9 pozostając w ciągu ostatniego kwartału na niezmiennym prawie poziomie. Wskaźnik wytwórczości elektrotechnicznej przy lekkich wahaniach osiągnął we wrześniu 57,7 t. j. poziom nieco wyższy niż w czerwcu.

Szczególnie niski poziom zatrudnienia w przemyśle maszynowym był wynikiem utrzymania się zbytu w kraju w granicach, pozwalających niemal wyłącznie tylko na uzupełnianie zużytych części aparatu technicznego warsztatów pracy. Zamówienia prywatne na śruby, nakrętki i nity, pochodzące w głównej mierze ze strony przemysłu maszynowego, skurczyły się (wskaźnik w czerwcu 19,3, we wrześniu 15,3), co wskazuje, że przemysł zmierza w dalszym ciągu w kierunku ograniczania wytwórczości.

Wśród maszyn, przeznaczonych dla przemysłu, zbyt maszyn włókienniczych wahał się w III kwartale w granicach 15 — 20% w stosunku do roku 1928, przyczem bardzo znaczny udział części maszyn w zbycie wskazywał, że zakupy ze strony przemysłu ograniczały się do wymiany zużytych warsztatów i ich części. Zamówienia na obrabiarki do drzewa wahały się w granicach 8 — 10% zamówień z roku 1928, nie wykazując wyraźnych zmian w zestawieniu z kwartałem II. Stosunkowo pomyślny był stan fabryk obrabiarek do metali. Zamówienia krajowe wahały się w granicach 20 — 25% w stosunku do roku 1928, ponadto było w toku wykonanie znacznie większych zamówień sowieckich. Wywóz obrabiarek do Rosji wzrastał do sierpnia, nie doszedł jednak jeszcze do punktu kulminacyjnego. Wskaźnik zapasów, który osiągnął w maju maximum — 602,1, opadał stopniowo, wynosząc we wrześniu 426,8.

Fabryki taboru kolejowego nie zmniejszyły stanu zatrudnienia, wykonywując zamówienia krajowe. Napływ znacznie większych zamówień sowieckich pozwala przypuszczać, że również w końcu roku wytwórczość nie zostanie w każdym razie zmniejszona.

Wśród przedmiotów, zaspokajających potrzeby ruchu budowlanego, na dość wysokim poziomie utrzymywał się zbyt odlewów kuchennych, na nieco niższym zbyt blachy ocynkowanej, a więc materiałów, dla których rynek wiejski posiada stosunkowo większe znaczenie, aniżeli miejski. Punkt kulminacyjny został coprawda przekroczony już w lecie; w ciągu kwartału wskaźniki zbytu wykazały spadek wobec znacznej ostrożności w zakupach ze strony handlu, zaostrożającej się w miarę zbliżania się do końca sezonu budowlanego (wskaźnik zbytu odlewów kuchennych w lipcu 50,9, we wrześniu 40,4 blachy ocynkowanej w lipcu 42,7, we wrześniu 32,4) natomiast stosunkowo niższy był poziom zamówień na sanitarja, rury i kształtki zlewowe, przewidziane na rynek miejski (w lipcu 40,3, we wrześniu 28,5).

Wśród przedmiotów trwałej konsumpcji domowej zbyt blaszanych naczyń emaljowanych, który spora-

dycznie wzrósł silnie w lipcu, spadał następnie bardzo gwałtownie, co znajduje uzasadnienie w głównej mierze w kurczeniu się dochodów ludności miejskiej, jakoteż w polityce cen kartelu emaljni, których utrzymanie się na obecnym poziomie budzi wątpliwości. Oba te czynniki sprawiły, że kupcy starają się utrzymać zapasy w rozmiarach, pozwalających na zaspokojenie najkonieczniejszych jedynie potrzeb bieżących. Zniżce cen naczyń żeliwnych przypisać należy w znacznej mierze wzrost ich zbytu (wskaźnik zbytu w czerwcu 34,5, we wrześniu 80,5).

KONCERN VICKERSA.

W № 36 „Przemysłu Metalowego“ pisałem o francuskim koncernie Schneider-Creusot, wskazując nań, jako na jeden z największych w świecie koncernów przemysłu wojennego. Obecnie omówić pragnę koncern Vickersa, który w przemyśle wojennym świata zajmuje czołowe miejsce. O koncernie tym pisze szerzej p. Lothar Bauer w pracy „Die Rüstungsindustrie der Welt“. Pewne dane zawierają też jeszcze dwie książki: monografia o Sir Bazylim Zaharoffie „Der Mann im Dunkel“ pióra Richarda Levisohna oraz książka „The secret international“ wydana w tym roku w Londynie.

Koncern Vickersa rozwinął się z towarzystwa akcyjnego Vickers Sons and Co., założonego w 1867 r. i dysponującego w owym czasie kapitałem 150 000 funtów sterlingów. Był to czas korzystnej koniunktury dla przemysłu wojennego. Anglja zbroiła się, a wojna francusko-niemiecka (1870/71 r.) stwarzała poważne możliwości dla dostawcy broni z kraju neutralnego. To też rozwój firmy Vickers Sons and Co. postępował szybko naprzód. Już w 1871 roku kapitał akcyjny wynosił 500 000 funtów sterlingów. W kilka lat później zakłady Vickersa podejmują produkcję okrętów wojennych oraz armat wielkiego kalibru. W 1892 roku wchodzi Vickers do stoczni William Beardmoore, by w dziesięć lat opanować to przedsiębiorstwo. W tym też czasie przejmuje Vickers zakłady Naval Constructions and Armement Co., Barrow, oraz Maxim-Nordenfeldt Guns and Ammunition Co. Przez przejście tej fabryki wchodzi Vickers w kontakt z Bazylim Zaharoffem, jednym z głównych dostawców broni dla państw bałkańskich, który z biegiem czasu staje się potężnym udziałowcem wielkich światowych fabryk broni i jednym z czołowych finansistów koncernu Vickersa.

W 1902 roku Vickers zmienia swą nazwę na Vickers Sons and Maxim, pod którą to firmą pracuje aż do 1911 roku. Kapitał firmy wynosi w 1902 roku 3,75 milj. funtów sterlingów. Następne lata, w których toczy się wojna boerska i wojna rosyjsko-japońska przynoszą poważne zwiększenie obrotów Vickersa. Przy pomocy Bazylego Zaharoffa wchodzi firma Vickers w kontakt z Petersburskimi Zakładami Metalurgicznymi i Franco-Russian Co. W porozumieniu z koncernem Schneider-Creusot buduje Vickers wielkie fabryki materiału wojennego w Rewlu. I znowu wymieni tu trzeba nazwisko Zaharoffa, który zainteresowany jest już w tym czasie nie tylko u Vickersa ale i u Schneidera, jak również w firmie Armstrong Whitworth, o której jeszcze będziemy w tym artykule pisali.

Wpływy Vickersa sięgają w owym czasie i do Niemiec, gdzie kontroluje on fabrykę maszyn Ludwik Loeve & Co. oraz Deutsche Waffen-und Munitionsfabriken A. G. Posiada on również kontrolowane przez siebie przedsiębiorstwa w Hiszpanji, Włoszech, Japonji i Kanadzie.

Lata przed wielką wojną są okresem doskonałej konjunktury dla firmy Vickersa, czego dowodem są cyfry czystego zysku, który wynosił w tys. funt. sterl.

r. 1909	474	r. 1911	745
„ 1910	544	„ 1912	872
	r. 1913	930	

W 1913 roku podnosi firma swój kapitał do sumy 4,44 milionów funtów, a w 1914 roku do 5,55 milj. funtów sterlingów. W czasie wielkiej wojny zakłady Vickersa pracują w pełni. Richard Levisohn pisze w książce biograficznej o sir Bazylim Zaharoffie, że firma Vickersa dostarczyła w czasie wojny 100 000 karabinów maszynowych, 3 krążowniki, 53 łodzi podwodnych, 62 lekkich okrętów wojennych, łącznej wagi 201 000 tonn, 2 328 armat i 5 500 aparatów lotniczych. Firma nie publikowała w tym czasie swoich bilansów, jednak ilustracją jej rozwoju jest fakt, że powiększyła swój kapitał akcyjny do 12,32 milj. funtów sterlingów.

Pierwsze lata powojenne przynoszą znaczne ograniczenia działalności Vickersa. Pomimo to wypłacał on aż do roku 1922 dywidendę w wysokości 5%. Pragnąc przeciwstawić się niekorzystnej konjunkturze, rozwija Vickers żywą działalność w dziedzinie przemysłu maszynowego, przejmując w 1919 roku firmy Metropolitan Cammel Carriage Wagon & Finance i Wolseley Motors oraz podpisując umowę o wspólnocie interesów z fabryką motorów Petters Ltd., dla której zakupił licencje niemieckiej firmy MAN. Rozwijając swoje interesy zagraniczne zakłada Vickers towarzystwo Vickers Ltd. w Rumunji. Wciągnawszy w orbitę swoich interesów mr. Dudley Dockera (z firmy Metropolitan Carriage) nawiązał Vickers kontakt z belgijską grupą kapitałową Sofina.

W 1927 roku następuje podpisanie fuzji z konkurencyjną dla Vickersa firmą Sir G. W. Armstrong Whitworth & Co. Ltd.

Towarzystwo Armstrong Whitworth założone zostało w 1882 roku i od tego czasu rozwijało się stale aż do końca wojny, kiedy kapitał firmy wynosił 7 milionów funtów sterlingów. Jednak lata powojenne przyniosły firmie znaczne niepowodzenia. Podobnie jak Vickers, tak i Armstrong rozwinął po wojnie żywą działalność w dziedzinie przemysłu maszynowego, parowozowego i samochodowego, jak również w dziedzinie przemysłu elektrycznego. Nadto uzyskał Armstrong na kontynencie kontrolę nad Internationale Handelsbank w Wiedniu, Agrar- und Commerzbank w Berlinie, Oberschlesische Eisenbahnbedarf A. G. oraz Berndorfer Metallwarenfabrik Artur Krupp.

W 1925 roku firma Armstrong poczuła się zachwianą w swoich interesach. Specjalny Komitet reorganizacyjny, pod kierownictwem Sir George May'a, sekretarza Prudential Assurance Co., opracował dla Armstronga plan sanacji firmy, oparty o pięcioletnie moratorium dla długów obligacyjnych w wysokości 7 milj. funt. sterl. oraz kredyt w Bank of England w wysokości 3 milj. funt. sterl. Jednak już po roku jasnym było, że samodzielna sanacja interesów jest niemożliwą. Sytuację tę wykorzystał Vickers i doprowadził do podpisania fuzji obu towarzystw. Firma Vickers Armstrong Ltd. reprezentowała od tej pory kapitał zakładowy 13 milj. funtów sterl., w czym udział Vickersa określono na 8,5 milj. funt. sterl. Poza przedsiębiorstwami włączonymi do Koncernu Vickersa pozostały Armstrongowi trzy towarzystwa: Armstrong Whitworth Engineering Ltd., Armstrong Whitworth Ship-

building Ltd. i Armstrong Whitworth Ironfounders Ltd., skupione w firmie, która po przeprowadzeniu sanacji w 1929 roku przybrała nazwę Armstrong Whitworth Securities Co. Kapitał tej firmy znalazł się w rękach banków wierzyielskich Armstronga.

Vickers, rozbudowawszy przez fuzję z Armstrongiem swoje wpływy, utworzył dwa nowe towarzystwa: English Steel Corporation i Metropolitan Cammel Wagon & Finance. Pierwsze z nich przejęło cały dział hutniczy koncernu Armstrong Vickers Ltd.

W ten sposób zakończony został proces reorganizacji powojennej Vickersa. Dziś Vickers jest towarzystwem holdingowym o kapitale 12,47 milj. funtów sterlingów i kapitale rezerwowym 3,6 milj. funtów sterlingów.

Pozostaje do omówienia tylko obecny stan zainteresowań zagranicznych koncernu Vickersa. We Włoszech pracuje towarzystwo przemysłu wojennego Vickers — Terni. Towarzystwo to, prowadzące poważne interesy w dziale elektrycznym, należy w większości swego pakietu do włoskiej firmy Ansaldo. W Japonii współpracuje Vickers z Koncernem Mitsui, przez który kontroluje Japońskie Zakłady Stalowe pod firmą Kabushiki Kwaisha Nihon Seiko-Sho. W Hiszpanii kontroluje Vickers towarzystwo Societat Espanola de Construcion Naval i Placencia de las Armas Co. Szczególnie rozgałęzione i ważne są wpływy Vickersa w krajach poaustriacko-węgierskich zwłaszcza w Jugosławii i Rumunji. Wpływy te przeszły na Vickersa na skutek przesunięć kapitałowych w dawnym austriackim towarzystwie kolejowym Steg (Privilegirte Oesterreichisch-Ungarische Staatseisenbahngesellschaft). Obecnie większość w Stegu posiada grupa kapitałowa Vickers-Auschnitt-Malaxa. Poważny pakiet tego towarzystwa znajduje się w rękach grupy kapitałowej francuskiej. Tą drogą kontroluje Vickers cały rumuński przemysł hutniczy z zakładami Resitsa na czele. W Jugosławii kontroluje Vickers bezpośrednio towarzystwo Sardin, Serbskie T. A. Górniczo-Hutnicze. Towarzystwo Steg jest dla nas szczególnie interesującym ze względu na to, że współpracuje ono z Pierwszą Fabryką Lokomotyw w Polsce S. A. w Chrzanowie.

St. Gruchala.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Szwedzko-holenderska współpraca w produkcji turbin parowych. Pomiędzy amsterdamską fabryką maszyn i parowozów „Werkspoor“ N. V. i fabryką maszyn i motorów „Heemaf“ N. V. z jednej strony a Svenska Turbinfabriks Aktiebolaget Ljungström (Stal) podpisaną została umowa o ścisłej współpracy. Na mocy tej umowy obie holenderskie fabryki otrzymały prawo korzystania z patentu i doświadczeń w dziedzinie budowy turbin systemu Ljungström.

Produkcja energii elektrycznej w Z. S. R. R. — wyniosła w październiku r. b. 729,4 milionów kilowatogodzin, co stanowi w porównaniu z październikiem roku ubiegłego wzrost o 25,5%, zaś w porównaniu z wrześniem r. b. — wzrost o 13%. W ciągu 10-ciu miesięcy r. b. wytworzono w elektrowniach Z. S. R. R. 6 436,9 milj. kWh, czyli o 37% więcej, niż w tym samym okresie 1931 roku. Siła elektrowni wzrosła ogółem z 1709 tys. kilowat. w październiku 1931 r. do 2 497,7 tys. kilowat., czyli o 46%.

Szkolnictwo przemysłowe w Z. S. R. R. — otrzymało od 1 sierpnia 1931 r. do sierpnia 1932 r. przeszło 300 nowych gmachów, mieszczących $\frac{1}{2}$ miliona uczniów. Liczba warsztatów w szkolnych salach warsztatowych wynosi 8500. W roku bieżącym rząd Z.S.R.R. wyasygnował 200 milionów rb. na budowę tysięcy nowych szkół przemysłowych dla jednego miliona uczniów.

Z niemieckiego kartelu siatek drucianych. W końcu ubiegłego miesiąca doszło do porozumienia między niemieckim syndykatem drutu a zrzeszeniem fabryk czworokątnych siatek drucianych. Nowy kartel ustabilizował stawki rabatowe i ustalił ceny zasadnicze w sprzedaży detalicznej.

Sprzedaż hurtowa fabryk siatek odbywać się będzie za pośrednictwem syndykatu drutu, podczas gdy rozrachunki wewnętrzne oraz rozdział zleceń załatwiać ma kartel siatek.

Utworzenie kartelu naczyń emaljowanych w Niemczech. Opierając się na badaniach Państwowego Instytutu Gospodarczego, stwierdzających niestetychanie niekorzystny stan ogółu fabryk, które sprzedawały artykuły standardowe po cenie o 30% niższej od kosztów własnych, oraz konieczność natychmiastowego podniesienia cen, Związek Emaljerni postanowił powołać do życia kartel. Kartel ten ma na celu opracowanie nowego cennika, opartego na obliczeniach kosztów własnych, któryby obowiązywał wszystkich zrzeszonych i nie pozwalał na udzielanie absurdalnie wysokich rabatów, przyznawanych ostatnio odbiorcom. Do czasu ukończenia tych prac ceny naczyń emaljowanych zostają podniesione w zależności od gatunku o 5 — 10%.

Wielkie piece w Niemczech. Ilość wielkich pieców w końcu października r. b. wynosiła 155. Z liczby tej czynnych było tylko 39 pieców, z pozostałych zaś zgaszonych było 46, gotowych do rozpalenia 27, w reparacji 14 i unieruchomionych 29.

W końcu września czynne były 32 piece. Jak wynika z powyższego ilość czynnych pieców wzrosła w ciągu października o 7.

W roku ubiegłym pod koniec października było czynnych 47 pieców.

Z francuskiego syndykatu żelaznego. W Paryżu ukończone zostały prace nad ostatecznym ustaleniem wysokości kwot w syndykacie żelaznym, na poczet których zaliczoną została wstecz sprzedaż, począwszy od 1 października r. b. Jednocześnie syndykat zawarł porozumienie z hurtownikami, pozwalając im na podniesienie ceny o 60 do 160 fr. za t. w zależności od wielkości zamówienia.

Rurociągi jako nowy konkurent kolei w Stanach Zjednoczonych. Oprócz konkurencji samochodowej i przewozów wodnych (wewnętrznych) koleje Stanów Zjednoczonych muszą prowadzić walkę z jeszcze jednym konkurentem — rurociągami, które rozwijają się coraz pomyślniej. Przedsiębiorcy tych rurociągów eksploatują je na wzór przewozów kolejowych, pobierają opłaty taryfowe za ilość i odległość przepompowanych materiałów. Dotychczas egzystuje około 170 000 km rurociągów, rozprowadzających ropę z miejsca jej wydostania do rafinerji lub wielkich zbiorników, w których ropa magazynuje się. Rurociągi służą również

jako przewody do gazu ziemnego, który nalicza w St. Zjednoczonych około 5 000 000 konsumentów. Długość tej sieci wynosi 100 000 km. Wreszcie rurociągi odbiorą kolejom prawdopodobnie również przewóz benzyny, którą do ostatnich czasów uważano za niemożliwe przepompowywać rurami na dużą odległość. Obecnie zwalczono stojące na drodze przeszkody techniczne i pobudowano sieć rur długości przeszło 6 000 km dla transportu benzyny. Ze względu na wysokie stawki taryfowe utrata jako ładunku benzyny jest bardzo dotkliwa dla kolei. Ponieważ gaz ziemny coraz silniej wyściska z użycia węgla kamiennego, koleje amerykańskie ponoszą poważne straty. Należy zauważyć, iż rurociągi tylko częściowo podlegają nadzorowi władz komunikacyjnych, znaczna część ich, obsługująca prywatne zakłady przemysłowe, stoi poza wszelką ingerencją czynników rządowych i kolejowych. (*„Inżynier Kolejowy” № 11*).

Wystawa artykułów importowanych w Brukseli. W dobie obecnej, kiedy niemal wszystkie kraje świata dążą do samowystarczalności, pewna grupa kupców belgijskich wpadła na bardzo oryginalny pomysł zorganizowania w Brukseli wystawy artykułów sprowadzanych z zagranicy przez wielkie sklepy brukselskie. Celem tej Wystawy, która była otwarta od 19 do 30 ubiegłego miesiąca i na której zgromadzono około trzech tysięcy różnych importowanych towarów było przede wszystkim zwrócenie uwagi producentów belgijskich na te wszystkie przedmioty, które w braku odpowiednich wyrobów produkcji krajowej są importowane z zagranicy. Oglądając tę Wystawę, pierwszą w dziejach walki z konkurencją zagraniczną, niejeden przemysłowiec może powziąć decyzję bądź produkowania w swoich warsztatach tych przedmiotów jako niewyrabianych w kraju, bądź też odpowiedniego polepszenia jakości wyrobów krajowych, aby skutecznie konkurować z wyrobami pochodzenia zagranicznego. Na Wystawie są również udzielane informacje, dotyczące ilości i cen importowanych artykułów. Fakt, że wyroby wystawione, które przemysłowcy mają możliwość oglądać, są sprowadzane, świadczy dobitnie, że mają one zbyt na rynku belgijskim i produkcja ich może się opłacić. Wynikiem tej Wystawy może być również niższa cen, albowiem w celu skutecznego konkurowania z towarami zagranicznymi należy towary krajowe tej samej jakości sprzedawać po cenach niższych od cen towarów importowanych.

I nam tu w Polsce przydałaby się wystawa o takim samym charakterze i w takim samym celu.

MOTOR LOTNICZY I PAROWÓZ.

Waga motoru lotniczego wynosi około 0,9 kg/KM, a cena motoru lotniczego wynosi około 60 marek niemieckich za 1 KM. mocy. W parowozie sytuacja jest dość podobna, bo chociaż wagowo stosunek wyraża się cyfrą 150 kg/KM, to cena wynosi tak jak w motorze lotniczym około 60 marek za 1 KM. mocy. (*V. D. I. Nachrichten z 23 listopada 1932 r.*)

II-GI ZJAZD ODLEWNIKÓW POLSKICH.

W myśl uchwały I-go ogólnopolskiego Zjazdu Odlewników, który odbył się w Warszawie w r. 1931, II-gi Zjazd ma być zwołany w nadchodzącym 1933 r.

Zarząd Koła Odlewników przy Stowarzyszeniu Techników Polskich w Warszawie podjął się wstępnych prac i zwołał dn. 21 listopada r. b. pierwsze

posiedzenie Komitetu Organizacyjnego II-go Zjazdu Odlewników.

Po wyczerpującej dyskusji nad dotychczasowymi w tym kierunku pracami Zarządu Koła Odlewników, przedstawionymi przez p. przewodniczącego Koła doc. inż. K. Gierdziejewskiego, zebrani powołali Komitet Wykonawczy II-go Zjazdu w składzie: prezes K. Ambrożewicz, dyr. inż. J. Buzek, prof. dr. J. Czochralski, dyr. inż. W. Fachinetti, dyr. inż. K. Gierdziejewski, dyr. inż. J. Komorowski, inż. Z. Lenartowicz, inż. W. Leśniewski, dyr. J. Mirowski, dyr. inż. L. Myciński, dyr. inż. K. Raczyński, dyr. inż. A. Słaboszewicz, inż. S. Szafrąński, inż. R. Szymaderski.

Jednocześnie wybrany został Komitet Redakcyjny w składzie: dyr. inż. J. Buzek, prof. R. Dawidowski, dyr. inż. K. Gierdziejewski, prof. dr. inż. W. Łosiewicz i inż. S. Szafrąński, zadaniem którego jest opracowanie i ogłoszenie w czasie najbliższym warunków, którym powinny odpowiadać zgłoszone na Zjazd referaty oraz czuwania nad ich poziomem.

Następne posiedzenie Komitetu Wykonawczego Zjazdu wyznaczone jest na dz. 19-go grudnia r. b.

NOWOŚCI KSIĄŻKOWE.

Prof. inż. J. Szowheniu. Silniki wietrzne. Wydawnictwo Polskiego Komitetu Energetycznego. Warszawa 1932 r. str. 182 z 128 rys.

W 9 rozdziałach, na które podzielona jest omawiana praca, rozpatrzone są następujące zagadnienia: we wstępie źródła energii i jej jednostki oraz zasoby energii świata i Polski; w rozdziale pierwszym: przyczyny powstawania wiatru, skale siły i kierunki wiatrów, pomiary kierunku i szybkości, statystyka wiatrów w Polsce i energia wiatru. W rozdziale drugim rozważone są zasady wykorzystania energii wiatru, zaś w rozdziale trzecim doświadczenia z wiatrakami. Następnie w rozdziale czwartym opisane są wiatraki wiejskie, którym w rozdziale piątym przeciwstawione są nowoczesne silniki wietrzne. Dalej omówione jest w rozdziale szóstym zastosowanie silników wietrznych, zaś w rozdziale siódmym ich projektowanie, wreszcie w rozdziale ósmym wymienione są obszary naszego kraju, nadające się do wykorzystania energii wiatru. W zakończeniu podana jest literatura przedmiotu w językach: polskim, rosyjskim, niemieckim, ukraińskim i czeskim.

Podręcznik przeznaczony jest przede wszystkim dla interesujących się wyzyskaniem energii wiatru, dalej dla tych, którzy bądź posiadają, bądź zamierzają zainstalować u siebie urządzenie wiatrowe, wreszcie

dla tych, którzy zajmują się budową wiatraków. Dla tych ostatnich sędzę, że wydawnictwo jest zbyt szczupłe, natomiast, wskazując literaturę, pozwala osobom, interesującym się omawianymi zagadnieniami znaleźć więcej szczegółowe potraktowanie tematu. Ujęcie przedmiotu jest proste i przytem uwzględniające zarówno podstawy teoretyczne jak i doświadczenia. Sędzę, że książka ta będzie nader użyteczna, gdyż zwróci uwagę na źródło energii, zbyt dotąd lekceważone. Byłoby również pożądanem, by dzieło zainteresowało konstruktorów krajowych, którzy na samolotach wykazali, że mają „wycucie“ powietrza, dobrzeby przeto było by nasi rodacy mogli wnieść do tej dziedziny początkującej, w znaczeniu powagi techniki współczesnej, element twórczości polskiej i pozwolili obywać się bez importu z zagranicy urządzeń podrzędnej wartości.

S. J. O.

KONFERENCJA T-WA WOJSKOWO-TECHNICZNEGO PRZY S. I. M. P.

W dniu 3 grudnia r. b. o godz. 10-tej odbędzie się w Warszawie Konferencja Inauguracyjna Towarzystwa Wojskowo-Tehnicznego przy Stowarzyszeniu Inżynierów Mechaników Polskich. Wstęp na Konferencję za zaproszeniami.

Program konferencji.

Przemówienie J. M. Rektora Politechniki Warszawskiej prof. dr. W. Chrzanowskiego.

Przemówienie Pana II-go Wiceministra Spraw Wojskowych, Gen. Sławoj-Składkowskiego.

„Przemysł a przyszła wojna“ — Prof. Stanisław Płużański.

„Rola inżyniera w przygotowaniu Obrony Kraju“ — Inż. Zygmunt Rytel.

„O konieczności stworzenia Towarzystwa Wojskowo-Tehnicznego“ — Inż. Waław Moszyński.

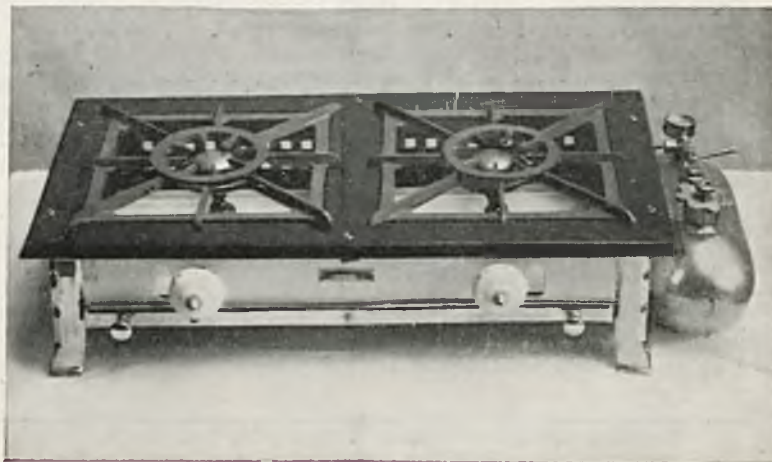
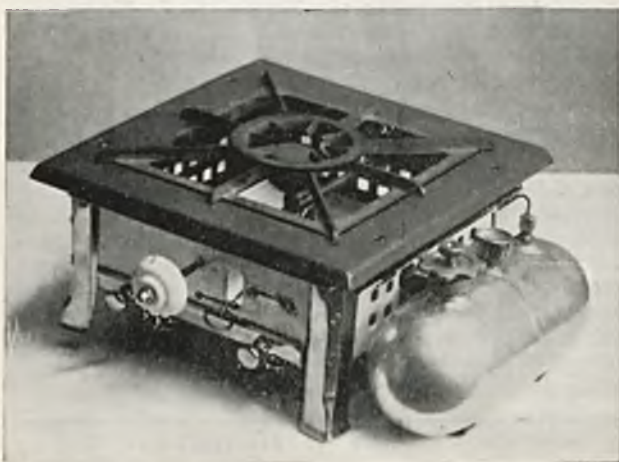
Przemówienia uczestników Konferencji.

NOWY DZIAŁ PRODUKCJI FABRYKI ZWIĄZKOWEJ.

Suchedniowska Fabryka Odlewów i Huta Ludwików S. A. rozpoczęła produkcję patentowanych kuchenek na gaz benzynowy. Kuchenki te marki „Domogaz“ opalane są zwykłą benzyną samochodową.

Kuchenki „Domogaz“ wyrabiane są w dwu typach: jednopłomienne o wymiarach płyty 320 × 320 mm, używające 0,18 litra benzyny na godzinę oraz dwupłomienne o wymiarach płyty 600 × 320 mm, zużywające 0,36 litra benzyny na godzinę.

Prospekty kuchenek „Domogaz“ rozsyła Suchedniowska Fabr. Odl. i Huta Ludwików S. A. w Kielcach.

KARTY RZEMIEŚLNICZE.

Izba Rzemieślnicza w Łodzi podaje do wiadomości osób zainteresowanych, że od dnia 15. XII. 1932 r. karty rzemieślnicze otrzymywać będą tylko osoby posiadające uzdolnienie zawodowe do samoistnego prowadzenia rzemiosła. Za dowód taki uznawane będą: 1) uprawnienie do używania tytułu mistrza, 2) świadectwo czeladnicze wraz z trzechletnią pracą w charakterze czeladnika, 3) świadectwo złożenia egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Majstrów Wojskowych oraz 4) stwierdzenie przez Urząd Gminny rozpoczęcia samoistnie prowadzonego rzemiosła przed dniem 15. XII. 1927 r.

Przepis powyższy dotyczy również i tych rzemieślników, którzy z tych czy innych powodów nie zalegalizowali dotychczas swych zakładów, a których jedynym dowodem uzdolnienia zawodowego jest zaświadczenie 5-letniej pracy u samoistnego rzemieślnika.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 1. XII. 1932 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	—	Miedź standard	906
Antymon	—	Ołów miękki	344
Cyna standard	4267	Nikiel	7379
Cynk hutniczy	425	Rtęć	9139
Miedź elektrolityczna	1051	Srebro za 1 kg	68

Ceny metali w Warszawie.

F-ma „POLTHAP” Warszawa, Pańska 83 (dom własny), el. 330-65 notuje w ostatnim tygodniu następujące ceny ze składu w Warszawie:

Miedziane blachy	zł 3,10 — 5,70
Mosiężne blachy	2,65 — 4,75
pręty	2,25 — 2,95
druty	3,15 — 3,57
Nowosrebrne blachy	4,45 — 5,10
druty	4,60 — 5,25
Aluminiowe blachy	6,00 — 11,00
druty	7,00
Cyna w blokach	6,—
Ołów hutniczy	0,75
Aluminium hutnicze	3,65

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia Warszawska notuje od d. 1. I. 1932. następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 1 kg. franco stacja Warszawa. Blacha żelazna ocynkowana gatunku najwyższego:

711 × 1 422 × 0,45 mm.	0 zł. 95 gr.
711 × 1 422 × 0,50 mm.	0 „ 90 „
1 000 × 2 000 × 0,50 mm.	0 „ 97 „

Blachy 2-go gatunku o 6% tańsze.
Ceny bez zobowiązania.

Ceny wyrobów ogniotrwałych.

Związek Fabryk Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych notuje następujące ceny z ważnością od dn. 10 września 1930 r. aż do odwołania. Ceny rozumieją się w złotych za 100 kg. franco wagon stacja załadowania.

Cegła ogniotrwała zwyczajna	zł 8,80	Cegła kotłowa normalna	zł 20,50
Cegła kopolakowa normalna	„ 14,30	Cegła kotłowa fasonowa	„ 23,—
Cegła kopolakowa fasonowa	„ 15,40	Zaprawa	„ 8,—
			i „ 10,50

Ceny odlewów glinowych.

Warszawskie odlewnie notują ceny surowych odlewów glinowych (aluminjowych) od 9 do 14 złotych za kilogram.

Cena odlewów żeliwnych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy wynosi od dnia 25. V. 29. od 0,78 zł do 1,61 zł za 1 kg. loco fabryka.

Cena żelaza handlowego.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje cenę zasadniczą żelaza handlowego za 1 t. franco wagon stacja Chebzie — 315 złotych + 2%.

Cena blachy cynkowej.

Biuro Sprzedaży Polskich Walcowni Cynku w Katowicach notuje następujące ceny blachy cynkowej:

I. Dla hurtowników przy kupnie na własny rachunek i do sprzedaży w drodze komisowej:

przy kupnie 30 t. naraz . . . zł. 954,50 za 1 000 kg
przy kupnie mniej niż 30 t.

od 5 t. zł. 976,— za 1 000 kg

II. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych nie w drodze komisowej — odsprzedawcom:

zł. 1019,50 za 1 000 kg

III. Przy sprzedaży przez hurtowników i kupców uprzywilejowanych ze składu konsumentom:

zł. 1063,— za 1 000 kg

Parytet: st. kol. Chebzie.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

14199. *Gustaf Fredrik Konrad Rosen*. Sposób sprzęgania dwóch silników w zastosowaniu do samochodów.
14335. *Atrag Auto- u. Traktoren-Ausrüstung Ges. m. b. H.* Podwozie pojazdów mechanicznych przedłużone przy zastosowaniu drugiego przegubu Kardana.
14336. *Atrag Auto- u. Traktoren Ausrüstung Ges. m. b. H.* Urządzenie zabezpieczające pojazd mechaniczny podczas ruchu od nadmiernych napięć.
14241. *Stefan Berman i Tadeusz Szwajs*. Nadwozie samochodu krytego.
14248. *Société Anonyme Adolphe Saurer*. Składany dach do pojazdów, zwłaszcza samochodów.
14300. *A. Welti Furrer A. G.* Hamulec działający przy najezdzeniu przyczepki naciągowej.
14166. *Bronisław Sniegocki*. Przyrząd do sygnalizowania szybkości ruchu pojazdów mechanicznych.
14240. *Albert Addicks*. Urządzenie ochronne przy pojazdach mechanicznych.
14202. *Ford Motor Company Limited*. Urządzenie do ogrzewania samochodów.
13236. *Société Anonyme: Automobiles M. Berliet*. Urządzenie przeciwślizgowe do kół samochodów.
14211. *Fried. Krupp Germaniawerft Aktiengesellschaft*. Mechanizm napędny łodzi motorowych.
14210. *Franz Suberkrüb*. Koło łopatkowe do parostatków kołowych.
14238. *Bernard Polski*. Stalowo-betonowa kasa pancerna.
14318. *Eugenjusz Błoński*. Gałacz i granat karabinowy.
14214. *Akciowa spolecnost drive Skodovy zavody v Plzni i Bohdan Pantoflic*. Pocisk naboju jednolitych. Dodatkowy do patentu Nr. 12792.
14207. *Geoffrey Olevier Carwardine Probert*. Przyrząd celowniczy do dział.
14258. *Vickers-Armstrongs Limited*. Podstawa do karabinu maszynowego.
14227. *Metallurgica Beresciana gia Tempini S. A.* Urządzenie do ładowania broni samoczynnej.
14208. *Schneider & Cie*. Zapalnik uderzeniowy.
14265. *Stewyrt & Lloyds Limited*. Sposób i urządzenie do zewnętrznego pokrywania rur materiałem ochronnym.
14232. *Leopold Spira*. Przyrząd do rozpylania farb.
14122. *„Universelle” Cigarettenmaschinen-Fabrik J. C. Muller & Co*. Urządzenie do ostrzenia noży w kształcie sierpa do maszyny papierosowych. Dodatkowy do patentu Nr. 11295.
14327. *Modern Concrete Development Company Limited*. Sposób mieszania składników betonu i podobnych tworzyw oraz urządzenie do przeprowadzenia tego sposobu.
14151. *Richard Raupach, Maschinenfabrik Görlitz Gesellschaft mit b. H.* Urządzenie do powrotnego doprowadzenia odpadków materiału do ceglarskich pras pasmowych.
14150. *Alois Habla*. Piec do wypalania cegieł.